

- VAMOS ÁGNES (2000) A tannyelv iskolai fogalma. *EDUCATIO*, 2000/4, 729–742.
- VAMOS ÁGNES (2008) *A kétnyelvű oktatás tannyelv-politikai problémátörténete és jelenkora*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- WARDHAUGH, RONALD (1995) *Szociolingvisztika*. Osiris, Budapest

Melléklet

Az interjúelemzés során beazonosított kódok az említések gyakorisága alapján rangsorolva

Kárpátalja (15 interjú)	*	Dél-Szlovákia (12 interjú)	*
Többségi nyelv ismerete	62	Szavválaszték	51
Munkaerő-piaci átmenet	61	A tannyelv megoszlása a gyakorlatban	51
A tannyelv megoszlása a gyakorlatban	48	Oktatók nyelvtudása	46
Munkaerőpiac: nyelvtudás	45	Idegen nyelv	42
Oktatók nyelvtudása	37	Tannyelv-politikai elvek	42
Nyelvoktatás a felsőoktatásban	33	Munkaerő-piaci átmenet	37
Idegen nyelv	28	Többségi nyelv ismerete	33
Oktatás minősége	28	Létszám adatok	33
Mobilitás	27	Pedagógusképzés	31
Támogatáspolitiká	23	Nyelvoktatás a felsőoktatásban	31
Anyanyelvi oktatás erősségei	21	Hallgatók nyelvi tudatossága	28
Többségi állam és a régió viszonya	21	Munkaerőpiac: nyelvtudás	26
Szaknyelvoktatás	21	Demográfiai hullámvölgy	26
Hallgatók nyelvi tudatossága	20	A szlovákiai magyarság társadalmi igényei	24
Emelt szintű érettségi ukránból	19	Akkreditáció	21
Oktatók tudományos fokozata	19	Magyar tannyelvű felsőoktatás	21
Az interjúalany saját képzési nyelve	18	Mobilitás	21
Nyelvoktatás koncepciója	18	Oktatók tudományos fokozata	19
A magyar nyelvű felsőoktatás létrehozása	17	Magyar–magyar viszony a régióban	17
Középiszkolai ukrán nyelvoktatás	17	Szaknyelv	17
Párhuzamos magyar struktúrák	16	Párhuzamos magyar struktúrák	16
Az anyaország és a régió viszonya	16	Létrehozás koncepciója	15
Interjúkészítés ideje	15	Középiszkolai nyelvoktatás	15
Személyfüggő rendszer	15	A felvételzés eltörlése	14
Létszám adatok	14	Szakok népszerűsége	14
Tannyelv-politikai elvek	14	Támogatáspolitiká	14
Többségi intézményben való tanulás magyarként	12	Magyar tagozat egy többségi intézményben	13
Nyelvi közeg az ukrán nyelvhasználatához	12	Önfenntartó rendszer	12
BICS	11	A magyar nyelvű felsőoktatás létrehozása	12
Átpolitizált oktatás	11	Az interjúkészítés ideje	12
Tülsképzés	11	Interjúalany szakterülete, képzési nyelve	12
Interjúalany szakterülete	11	Oktatás minősége	11
Szavválaszték	11	Hallgatói mozgalom kapcsolata az egyetemmel	11
Létrehozás koncepciója	11	Írott anyagok, adminisztráció nyelve	11
Rejtett tanterv és légkör	11		

Hannák Anca – Vancsó Anna – Vásárhelyi Orsolya – Ruppert Péter

A massachusettsi magyarság kapcsolathálózatának elemzése

Hazánk határain kívül élő, magyar identitású, bizonyos esetekben még magyar állampolgárságú személyek száma nehezen meghatározható. A nemzetközi migráció jelenlegi trendjei, a gazdasági világválság, és a politikai döntések mind-mind befolyásolhatják az egyének migrációs potenciálját és a valóban migrálók számát is. A nemzetközi migrációs adatok legnagyobb problematikája, hogy csak a legális kivándorlást (pl.: menekült státuszt kérvényezőők számát) tudja számszerűen közölni, noha az illegális bevándorlók száma évről-évre növekszik¹.

Számos kutatás irányult az elmúlt évtizedekben a minél nagyobb sokaságot reprezentálni kívánó hagyományos szociológiai alapokon nyugvó határokon túl élő magyarok feltérképezésére, ám ezen adatfelvételek sokszor komoly anyagi, szervezési és módszertani erőfeszítéseket igényelnek. A következőkben taglalt tanulmány elsődleges célja bemutatni egy olyan kutatást, ahol a hagyományos (kvalitatív- és kvantitatív) technikák mellett, az egyre nagyobb mértékben rendelkezésre álló, online adatforrások is be lettek vonva, így jóval gyorsabban és olcsóbban, kurrens és átfogó eredményekhez lehetett jutni az érintett diaszpóra közösségének szerkezetéről, szokásairól. A kutatást a Bethlen Gábor Alapkezelő² számára a Maven Seven Hálózatkutató Zrt. készítette. Az

¹ SYLUM LEVELS AND TRENDS IN INDUSTRIALIZED COUNTRIES, FIRST HALF 2009 Statistical overview of asylum applications lodged in Europe and selected non-European countries, UNHCR, 21.10.2009.

² „A Bethlen Gábor Alap elkülönített állami pénzalap, amelynek célja a Magyar Kormány nemzetpolitikai stratégiájához kapcsolódó célok megvalósulásának elősegítése. Kiemelt feladata a külföldi magyarság szülőföldjén történő egyéni és közösségi boldogulásának, anyagi, szellemi gyarapodásának elősegítése és kultúrájának megőrzése érdekében támogatások nyújtása. Feladata a támogatások igénybevétele és hatékony kihelyezése céljából átlátható pályázati rendszer működtetése. Az Alapkezelő tevékenységével hozzájárul a vi-

elemzés elsődleges célja az volt, hogy átfogó képet adjon a Massachusetts államban élő magyar diaszpóra szociális, tudományos és üzleti kapcsolathálózatáról. Ezen felül az egyes területek legfontosabb hangadóinak, ún. véleményvezéreinek azonosítása kiemelten fontos cél volt, hogy az Alapkezelő a megfelelő személyeken és csatornákon keresztül tudja későbbi pályázatait, ösztöndíjait hirdetni.

1. Korábbi kutatások

1.1. A migrációkutatás és a hálózatkutatás összekapcsolása³

A migráció vizsgálata, mint kutatási terület már régóta jelen van a társadalomtudományokban, a megközelítés azonban a folyamat legitimitásának, intézményesülésének alakulásával párhuzamosan változott. Az elmúlt pár évtizedben egyre nagyobb hangsúlyt fektettek a hazai kutatók arra a kérdésre, hogy a hasonló gazdasági helyzetben lévők közül egyesek miért mennek el, míg mások maradnak? A válasz megtalálásban sokat segíthet az egyének kapcsolatrendszerének elemzése. A migráció ugyanis magas költségekkel és kockázattal jár (utazás, szállás, nyelvtanulás, munkakeresés, stb.), amiknek csökkentésében fontos szerepet kap az egyén kapcsolathálója, tehát, hogy milyen társadalmi tőkével rendelkezik.⁴ A társadalmi tőke Bourdieu értelmezésében az

lág összmagyarsága nemzettudatának erősítéséhez, a magyar-magyar kapcsolatok ápolásához.” Forrás: Bethlen Gábor Alapkezelő honlapja: <http://bgazrt.hu/magunkrol/>

³ A két terület összekapcsolásával foglalkozó legfontosabb hazai, felhasznált irodalmak: Angelusz Róbert-Tardos Róbert: Társadalmak rejtett hálózata, avagy mit remélhet a társadalomkutatás a kapcsolathálózati megközelítéstől in. Társadalmak rejtett hálózata, Budapest, MKI, 1991; Angelusz Róbert – Tardos Róbert (2007): Hálózatok a magyar társadalomban. In: Társadalmi metszetek. Hatalom, érdek, individualizáció és egyenlőtlenség a mai Magyarországon. (szerk.: Kovách Imre), Napvilág Kiadó, Budapest; Angelusz Róbert: Tőke vagy erőforrás? Adalékok a társadalmi tőke elméletéhez, Szociológiai Szemle 20. évf., 3. sz., 147-166 o.

⁴ Gödri Irén: Migráció a kapcsolatok hálójában, Központi Statisztikai Hivatal Népeségstudományi Intézet, Budapest, 2010

emberek közötti kapcsolatokban megbúvó erőforrást jelenti.⁵ A migráció folyamán a megfelelő társadalmi tőke⁶ képes csökkenteni a kockázatokat és költségeket, hiszen általa olyan információhoz és segítséghez jut az egyén, amit máson keresztül csak magas költségekkel kapna meg. A kivándorlás melletti döntés tehát be van ágyazva az egyén kapcsolathálózába, ezért is kell azt figyelembe venni a migrációs potenciál vizsgálatakor. Migrációs potenciálnak az egyénnek azt a szándékát nevezzük, hogy külföldön vállaljon munkát vagy kivándoroljon⁷. A migrációs potenciál magasabb abban a helyzetben, amikor a célországban már jelen van egy korábban kivándorolt közösség (diaszpóra), tehát egy olyan információs háló, ami csökkenti ezt a kockázatot. A kapcsolatrendszer megléte azonban nem csupán ösztönzi, de fenn is tartja a migrációt, mivel az újabb kivándorlók a későbbiekben emigrálni kívánók migrációs potenciálját növelik. Összességében megállapítható, hogy a migráció folyamán felhasznált társadalmi tőkében megbúvó kapcsolati tőke az, ami a személyes kapcsolatrendszerbe ágyazott és a hálózati kapcsolatokon keresztül felhasználható erőforrás.⁸

Az eredményekből kiindulva nem csoda, hogy a hálózatkutatás módszertani megközelítései teret nyertek a migrációkutatásban nem csupán nemzetközi, hanem hazai szinten is⁹. „A társadalomtudományi kapcsolathálózat-kutatás a társas cselekvők közti interakciók vizsgálata strukturalista szempontból. Ez a strukturalista megközelítés azon a feltevésen alapszik, hogy a társas kapcsolatok mintázata, amelybe az egyén beágyazódik, önmagában meghatározó jelentőségű a számára. Az elemző

⁵ Bourdieu, Pierre: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok. (szerk.: Angelusz R.), Új Mandátum, Budapest, 1999, 156–177.

⁶ Megfelelő a migráció szempontjából, tehát pl. korábbi migránsokkal fenntartott kapcsolat.

⁷ Sík Endre (2003) A migrációs potenciál kutatásának alapfogalmai in: *Menni vagy maradni?* Szerk.: Örkény Antal, MTA KI, Budapest, 15.o.

⁸ Gödri Irén: Migráció a kapcsolatok hálójában, Központi Statisztikai Hivatal Népeségstudományi Intézet, Budapest, 2010

⁹ A témában kutató legjelentősebb magyar szociológusok – a teljesség igénye nélkül – Sík Endre, Tardos Róbert, Dávid Beáta, Angelusz Róbert, Szántó Zoltán, Gödri Irén.

célja a különböző mintázatok leírása és a létrejöttükhöz szükséges feltételek beazonosítása.”¹⁰ A kapcsolathálózat feltérképezése szempontjából alapvetően kétféle megközelítési módszertan alakult ki, az egyik ilyen az ego-centrikus hálózat a másik pedig a teljes-hálózat. Az első esetben az egyénekről külön-külön szempontok szerint gyűjtünk adatokat a kapcsolataikra vonatkozóan, és az így kapott hálókat struktúra alapján hasonlítjuk össze. Teljes hálózatok vizsgálatakor a rendszerben részt vevő n embert kérdezzük $n-1$ kapcsolatáról, tehát mindenki nyilatkozik mindenkiről. Az, hogy mikor melyik módszer használata hatékonyabb, a kutatás fő kérdésétől függ, azonban a migrációkutatásban a teljes hálózati megközelítés használata a bonyolult kapcsolati viszonyok feltérképezésének céljából eredményesebb lehet, habár ezzel a magyar tudományos szakma eddig még nem nagyon próbálkozott. A teljes hálózat feltérképezésének részét képezi a kulcs-véleményvezér azonosítása is, ami összetett adatelemzésen alapul és segítségével egy adott közösségekben a látens együttműködési és információ megosztási folyamatok válnak láthatóvá. A módszer nehézségét az adatok hozzáférhetősége okozhatja, hiszen a mérhető kapcsolatok számának szociális beágyazottsága megnehezíti azok elérhetőségét. Ezt a problémát tudja részben kiküszöbölni az online módon elérhető adatok, információk halmaza¹¹. A diaszpórák fennmaradásának vizsgálatánál tehát feltétlenül górcső alá kell venni az online adatbázisokat. A módszer bemutatása előtt azonban röviden ismertetnénk az amerikai magyar diaszpóra történetét és a vonatkozó tanulmányokat.

1.2. Magyar kivándorlás, diaszpóra kutatás

A magyarok Egyesült Államokba történő vándorlásának számos hulláma volt a 19. század végétől kezdve egészen napjainkig, az okok elsősorban

¹⁰ Freeman C., Linton (2004): The Development of Social Network Analysis: A Study in the Sociology of Science. Vancouver: Empirical Press, <http://aris.ss.uci.edu/~lin/book.pdf>

¹¹ Halleh Ghorashi – Kees Boersma: The networked diaspora, <http://www.arsehsevom.net/zine/?p=8>, 2012.12.03.

gazdasági és politikai jellegűek.¹² Mivel a jelenség tehát nem új keletű, több tanulmány is készült mind a kivándorlás, mind a kinti diaszpóra megismerésének céljával. A kutatások elsősorban történelmi perspektívából vizsgálták a migrációt¹³, a rendszerváltást követően pedig kifejezetten közkeletű téma lett az amerikai magyarság kutatása mind történelmi mind társadalomtudományi nézőpontból. A témában született legjelentősebb műnek Várdy Béla 2001-ben megjelent *Magyarok az Újvilágban – az észak-amerikai magyarság rendhagyó története* című könyvét tekinthetjük, ami mögött óriási történelmi kutatómunka áll. Szintén kiemelendő Smik Csaba Ferenc tanulmánya a magyar diaszpóra 120 évéről.¹⁴ Kutatásunk szempontjából azonban azok a vizsgálatok voltak relevánsak, amelyek szociológiai módszertannal közelítették meg a kérdést és kortárs adatokkal dolgoztak. A Magyar Külügyi Intézet által készített 2 éven át tartó kutatás eredményei a *Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról*¹⁵ címmel jelent meg 2008-ban. A kutatás során kvantitatív és kvalitatív módszerekkel elemezték a kinti magyar diaszpóra társadalmi és demográfiai jellemzőit, valamint szervezeti életét. A klasszikus szociológiai módszerek mellett azonban, a korábban említett okokból fakadóan szükség lett volna a hálózati megközelítésre is. Mivel a migráns és diaszpóra csoportok teljes kapcsolathálózatának feltérképezésével a hazai szakirodalom eddig kis sikerrel próbálkozott, kutatásunk folyamán a Massachusettsi magyarság teljesebb kapcsolatrendszerének feltérképezését tűztük ki célul.

¹² 1889-1915 között közel 450 ezer magyar vándorolt ki Amerikába, ezt nevezik az első kivándorlási hullámnak. A második hullám a második világháborút megelőző időszakban és a világháború alatt történt, a harmadik pedig az 1956-os forradalom utáni megtorlás elől menekültek kivándorlása volt. Ugyan nem számít „hullámnak”, de mégis jelentős azoknak a disszidáló magyaroknak is a száma, akik a szocialista rendszer elől menekültek 1956 és az 1980-as évek között, de manapság is beszélnek a fiatalok elvándorlásáról.

¹³ Hegedűs Lóránt: A magyarok kivándorlása Amerikába, Budapesti Szemle, Budapest, 1899

¹⁴ Smik Csaba Ferenc: Valahol otthon lenni – Tanulmány az amerikai magyar emigránsok százhusz évéről – New Brunswick példáján keresztül, <http://epa.oszk.hu/00000/00036/00053/pdf/65-88.pdf>

¹⁵ Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról, szerk.: Papp Z. Attila, kiadó: Magyar Külügyi Intézet, 2008, Budapest

2. Módszertani összefoglalás

Kutatásunk alapvetően három adatgyűjtési módszerből táplálkozott. Az online adatbányászathoz szükséges elinduláshoz, illetve a fontosabb szervezetek feltérképezéséhez Bostonban élő munkatársunk félig-strukturált interjúkat vett fel. Ezen felül a nagyobb helyi magyar szervezetek vezetőivel hosszabb mélyinterjúkat is készített. A kutatás kezdetén bízunk abban, hogy kvalitatív eszközeinket az adatbányászaton túlmenően, kvantitatív online önkitöltős kérdőívvel is meg tudjuk támogatni, mivel kutatási kérdéseink elsősorban személyes ismeretsegekre kérdeztek rá. Ez a szál válaszmegtágadás okán elhalt. (Bővebben az Eredmények fejezetben) A Maven Seven Hálózatkutató komplex adatbányászati módszertanára alapozva azonban a kvantitatív rész hiányosságait publikus adatforrások fél-automatikus elemzésével, szisztematikus adatgyűjtéssel és tartalomelemzéssel kompenzálni tudtuk.

2.1. Adatfelvétel

2.1.1. Személyes adatgyűjtés

A kutatás során kinti munkatársunk közreműködésével lehetőségünk volt arra, hogy interjúkat is készítsünk, ami hozzájárult a közösségekben zajló folyamatok értelmezéséhez. Összesen 10 félig-strukturált interjú készült, valamint 4 mélyinterjú a feltérképezett közösségek vezetőivel. (Boston Hungarians, Boskola, Cserkészlet, Amerikai Magyar Orvosi közösség, tudományos közösség által elismert professzorok, kutatók) A közvetlen lekérdezés esetünkben elengedhetetlen volt, mivel egy viszonylag kis közösség feltérképezésénél a nem kitöltött kérdőívek jelentősen veszélyeztethetik a kutatás érvényességét, ami a kutatásunk folyamán be is bizonyosodott. Az online kiküldött kérdőíveinket leginkább a bizalom hiánya miatt csak páran töltötték ki, a levelezőlistán hosszabb kérdőív feltöltését nem engedélyezték, így a személyes és online kérdőívekkel együtt csupán 16 értékelhetően kitöltött kérdőív született. (A kérdőívek eredményi a mellékletben találhatóak.) A közösségi vezetőkkel készített interjúkból kiderült, hogy minden minimálisan is politikai jellegű attitűdökre rákérdező kutatást elleneznek (ez nem is

tartozott a kutatás céljai közé, így erre vonatkozó kérdés sem volt), mivel nem szeretnék, hogy a massachusettsi magyarságot bármilyen ideológia esetlegesen megossza. Elemzésünkéből kiderült, hogy ezen félelmek nem alaptalanok, hiszen az elmúlt egy év levelezései, és a Facebook csoportban való aktivitás komoly politikai alapú vitákat mutattak.

2.1.2. Online adatgyűjtés

Egy kortárs közösség feltérképezéséhez legalább annyira hozzájárul az információs technológiákon keresztül épülő kapcsolatok vizsgálata, mint a már bemutatott hagyományos technikákkal készített elemzések. A közösségen belül történő kapcsolattartásnak szinte már elsődleges csatornája az Internet, azon belül is az elektronikus levelezés (levelező lista létrehozása és fenntartása) valamint a social media különböző formáinak használata. (pl. Facebook) A közösségen belüli kapcsolatok feltérképezéséhez felhasználtuk a Boston Hungarians levelezőlistájának karbantartói által rendelkezésünkre bocsájtott információkat¹⁶, emellett elemeztük a Boston Hungarians Facebook csoportot is.

A Massachusetts államban élő magyarok megismerésénél elengedhetetlen a tudományos közösség feltérképezése, hiszen a világ vezető egyetemeinek (Harvard University, MIT) ad otthont Boston és környéke. Ezért hálózatkutatói módszerekkel részletesen elemeztük a tudományos és egyetemi honlapokat és a fellelhető publikációs adatbázisokat. (Google Scholar, a PubMed¹⁷, HMAA NEC¹⁸)

Kutatásunk célja között szerepelt a szociális és tudományos kapcsolatokon túl az üzleti szféra képviselőinek feltérképezése is, ami szintén remek teret adhat a két ország közötti együttműködés erősítésének. A szektor sajátosságaiból adódóan, nagyon kevés információ érhető el nyilvános adatforrásokból. Félix Anikó által korábban *virtuális hálólab-*

¹⁶ A levelezőlista adatai a közösség engedélyével, anonimizálva kerültek hozzánk és lettek feldolgozva.

¹⁷ US National Library of Medicine National Institutes of Health

¹⁸ The Hungarian Medical Association of America – New England Chapter

dának¹⁹ keresztelt módszerünk lényegében az interjúkon begyűjtött információkat görgette tovább az Interneten. Az interjúk folyamán szóba kerülő fontosabb, legalább részben magyar tulajdonú cégek vezetőségeit kutattuk fel és néztük meg, hogy milyen más cégekben rendelkeznek vagy rendelkeztek vezető beosztással. Így, a Massachusettsben lévő magyar tulajdonú cégek egészen közel, gyakorlatilag egy lépés távolságba kerültek híres, nemzetközi mamutvállalatokkal.

Az általunk vizsgált online adatok utolsó forrása az amerikai online sajtó Magyarországgal foglalkozó cikkeinek összegyűjtése és elemzése volt, ilyen módon kaphattunk tisztább képet arról, hogy miként kommunikálja a kinti sajtó a hazai eseményeket. A kommentek összegyűjtése és vizsgálata szintén része volt a kutatásnak, mivel a sajtó interpretációjának értelmezése a közösség részéről ezáltal válik nyilvánossá, az olvasók aktivitása pedig jól mutatja, hogy milyen szinten követik – amerikai nézőpontból – az itthoni eseményeket.

2.1.3. Hálózatok definiálása

Az egyes adatforrások különböző típusú hálózatértelmezést vontak maguk után. A közösségi terekre vonatkozó hálózatok adatforrását elsősorban a levelező lista adatai jelentették. Itt anonimizált személyeket lehetett témák alapján összekötni, illetve ezen személyeket témákhoz, illetve témákat személyek alapján. Ezen ábrák elsősorban egy tématerkép adtak a Boston Hungarians levelezőlistáról, illetve a témákhoz leggyakrabban köthető személyek rámutattak az egyes programok, események főszervezőire, felelőseire.

A tudományos kapcsolatok feltérképezése jóval egyszerűbb volt. Itt két személy között akkor van kapcsolat, ha publikáltak együtt közös cikket. Így egy ún. együtt-publikálási hálózatot tudunk felrajzolni, ahol az egyes kutatócsoportok és azok vezetői nagyon szépen kirajzolódtak.

Az üzleti kapcsolatoknál egy cég és egy személy között akkor alakult ki kapcsolat, ha az adott személy része volt a cég vezetőségének (up-

per management, board member). Így egy szövevényes hálózat alakult ki, elsősorban IT témában működő és működött vállalatokról, ahol a vezetőségi tagok sokszor átfedőek voltak. Az ábrán azonosíthatóvá váltak magyar szempontból fontos személyek, cégek.

3. A kutatás eredményeinek bemutatása

3.1. Offline közösségi terek bemutatása

„A rítusok arra valók, hogy elevenen tartsák a csoport identitásrendszerét, az önazonosság tekintetében releváns tudásból juttassanak a résztvevőknek. Lendületben tartják a világot, így teremtik meg és reprodukálják a csoport identitását.”²⁰

A Bostoni magyarok közösségének életében elsődleges helyen állnak azok a programok és események, amelyek elősegítik a magyar identitás megőrzését. A közös táncházak, vacsorák, ünnepek rítusként értelmezhetőek egy olyan közegben, ahol a magyarság már nem adott a környezetből fakadóan. Ezért szeretnénk röviden bemutatni azokat a szervezeteket és programokat, amik szerepet játszanak a magyar kultúra és értékrendszer megőrzésében.

3.1.1. Magyar iskolák

Amerikai magyar iskolából és Cserkészszövetségből a már említett 2008-ban megjelent kutatás szerint számos található az USA-ban, a Bostonban működő is alátámasztja ezt a jelenséget. „Az iskoláskorúak magyarság-ismeretének, nyelvörzésének és magyarságtudata erősítésének fő helyszíne az ún. magyar templomok mellett működő vasárnapi (hétvégi) iskolák, valamint a cserkészmozgalomhoz kapcsolható magyar iskolák.”²¹ A két iskolatípus közötti legjelentősebb eltérés, hogy míg a cserkészet-

²⁰ Assmann, Jan 1999. A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban. Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, 1990, 142. o.

²¹ Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról, szerk.: Papp Z. Attila, kiadó: Magyar Külügyi Intézet, 2008, Budapest, 272.o.

¹⁹ Félix Anikó: A Spirituális nő misztériumának nyomában. Történelmi örökség és kulturális folytonosság a radikális jobboldali nők egy csoportjában, Kaleidoscope, Vol.3. No.4., 2012, 196.o.

hez köthető iskolákba történő belépés feltétele a magyar nyelv bizonyos fokú ismerete, a hagyományos vasárnapi iskola egyik fő célja pont a nyelvi kompetenciák fejlesztése, a magyar nyelv elsajátítása. (Klasszikus vasárnapi iskolából 23 található az USA-ban.)²²

3.1.2. Bartók Béla Bostoni Magyar Iskola (Boskola)

A Bartók Béla Bostoni Magyar Iskolát 2000-ben alapították azok a Boston környéki magyar szülők, akik fontosnak tartották a magyar hagyományok, elsősorban a magyar nyelv ápolását és továbbadását a fiatalabb generációnak is. Az iskola strukturális felépítésében eltér a klasszikus oktatási intézményektől, mivel nincsen igazgatója és az oktatók közötti hierarchia sem tisztázott, azonban egyfajta vezetőre minden szervezetnek szüksége van, ezt a szerepet Polgár-Turcsányi Mariann tölti be a Boskolában. Az iskola tanulóinak száma 2000 óta folyamatosan növekedik, idén a beiratkozottak száma 150 körül volt. A tanítás helyileg Lexingtonban, minden második héten szombaton folyik, az órarend óvodai és iskolai foglalkozásokat, valamint cserkész programokat tartalmaz.

A foglalkozások során a gyerekek a magyar nyelv tanulása mellett megismerkednek a magyar történelem legfontosabb eseményeivel és a magyar hagyományokkal is. A tanulást elősegítendő, az iskola magyar nyelvű könyvtárat üzemeltet, ahol minden kötelező anyag hozzáférhető. Az iskola célja nem csupán a hagyományörzés, hanem a kinti magyar közösség megerősítése is, mivel a közös programokon keresztül a résztvevők hosszú távú kapcsolatokat építenek egymással.

3.1.3. Bostoni II. számú Bodnár Gábor Cserkészcsapat

A korábban készült tanulmányok eredményei kimutatták,²³ hogy az egyházak után a cserkészszövetségek adják leginkább azt a keretet,

²² Németh Szilvia: Hétvégi magyar iskolák az USA-ban 2008 – (interjú és dokumentumelemzés) in: Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról, szerk.: Papp Z. Attila, kiadó: Magyar Külügyi Intézet, 2008, Budapest

²³ Papp Z. Attila: Beszédből a világ. Amerikai magyar szervezetek és működtetőik – közelről in: Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról, szerk.: Papp Z. Attila, kiadó: Magyar Külügyi Intézet, 2008, Budapest

ami hozzájárul a magyarság idegen környezetben való fenntartásához. A cserkészszövetségek centralizált struktúrára épülnek, ami a tradicionális cserkészlet fennmaradása mellett a több kontinensen átnyúló koordinálást is elősegíti. A cserkészletek több iskolával, egyházközséggel, intézménnyel is lokális és globális kapcsolatot tartanak, ezért nagyon fontos szerepük van mind helyi, mind nemzetközi szinten a magyarság fennmaradásában, mivel egy kapocs a diaszpóra és az itthoni magyarság között. A szervezetek számára a helyi környezetbe történő integráció elengedhetetlen, mivel hagyományosan a helyiek támogatásából élnek. Így a magyar nyelv ismeretének megkövetelése problémát jelenthetne, azonban a bostoni cserkészcsapat és a Boskola nem válik szét ilyen szinten, tehát ebben a közösségben nincsen semmiféle szembenállás a két csoport között, a két közösség tagjai átfedésben vannak.

A Bostoni cserkészszövetség más dimenziók mentén is eltér a többitől: míg a kereszténység az egyik alappillére a cserkész szövetségeknek, a bostoni közösségben annak szerepe teljesen eltűnik, – ezzel az attitűddel azonos a korábban már említett politikához való hozzáállás is – az elsődleges szervezőerő itt elsősorban a magyar identitás, aminek hagyományai és történelme elégséges példázatot tartalmaz ahhoz, hogy a morális oktatás alapját képezze. A bostoni cserkészlet jelenleg nagyjából 100 tagot számlál, a programok pedig minden második héten, szombaton a vasárnapi iskola után kezdődnek. A cserkészek évente több alkalommal táboroznak, a kiválasztott gyerekek pedig a magyarországi cserkész táborban is képviselik a csapatukat, ami kihagyhatatlan lehetőség a nyelvtanulásra. A közös programok azonban nem csak a gyerekek, hanem a szülők számára is integrációs erővel bírnak, mivel kéthetente találkoznak egymással, így is építve a közösséget.

3.1.4. Magyar Orvos közösség

Hivatalos nevén a *The Hungarian Medical Association of America – New England Chapter* egy 1969-ben alakult orvosi szakmai szövetség, ma 65 hivatalos taggal, akik közös jellemzője, hogy többségük közel egyszerre végzett a Debreceni Egyetem Orvostudományi Karán. A csoport gyakran jár össze mind formális (konferenciák, szakmai találkozók, stb.),

mind informális keretek között, de sokan járnak a Tudós Klubba²⁴, alkalmanként akár előadóként is. A kint élő fiatal orvosok csoportja azonban eltérő struktúrát mutat, mivel ők hivatalosan nem tagjai a szervezetnek és nem is tömörülnek semmilyen helyi közösségbe. A szétszóródásnak számos oka van, de leginkább a fiatal orvosok túlterheltsége, mivel a megfelelő kliens-kör kiépítése idegen környezetben hosszú és költséges folyamat.

3.1.5. Üzleti szféra

Az üzleti szférához tartozó személyek a fiatal orvosokhoz hasonlóan nem tömörülnek egy közösségbe, sőt, általában semmilyen csoporthoz nem tartoznak. Jellemző módon mindenki tud a létezésükről, de szinte senki sem ismeri őket személyesen. Ez nem csupán a nagyfokú mobilitás miatt alakult így (sok utazás, sokan Magyarországról irányítják a cégüket), hanem az adózási körülmények is befolyásolták – mivel az újonnan induló vállalkozások számára a New Hampshire-i adózási feltételek kedvezőbbek, így a cégek székhelyei legtöbb esetben ott találhatóak – ami tovább csökkentette a közösségbe történő integráció lehetőségét.

Bostonban és környékén hazánkból érkező fizikai munkások és illegális bevándorlók is találhatóak, azonban ők ritkán jelennek meg közösségi eseményeken, létezésükről leginkább a levelezőlistán keresztül értesülni, mivel gyakran ajánlják szolgáltatásaikat („szakik”) vagy kérnek segítséget munkaerő piaci elhelyezkedésben.

3.1.6. Programok

A kutatási eredményeink alapján elmondható, hogy azok számára, akik aktív szociális életet szeretnének élni magyar közegben, mindez könnyen elérhető, hiszen számos tudományos, szórakoztató, kulturális vagy akár sportprogram megtalálható a közösségek szervezésében. A Tudósklub keretében a Northeastern University-n van lehetőség neves magyar tudósok előadásait látogatni; a Magyar Konzulátus támogatásával minden hónap első hétfőjén megszervezett Magyar Találko-

²⁴ A programok részről lesz róla szó részletesebben.

zók pedig kiváló lehetőséget nyújtanak az újonnan érkezetteknek az ismerkedésre, a lehetőségek feltérképezésére. A hivatalos magyar ünnepeket, mint március 15. vagy október 23. a kinti magyarság is tartja, a közönség nagy része a Boskolás családokból és az '56-os²⁵ csoport tagjaiból áll. A kulturális események legfontosabbjai a bálók és táncestek, általában ezek vonzzák a legnagyobb közönséget is. Az élőzenés néptáncestek az Életfa Együttes²⁶ közreműködésével nagy sikernek számítanak, csakúgy, mint az egyéb táncos-zenés multságok, vagy említhetnénk még a Székely- vagy a Cserkészbált. Az ünnepek között a magyar hagyományok állnak, a közösségi programok a magyarságtudatot hivatottak megerősíteni. Kutatási eredményeink egyik legérdekesebb pontja a hazai szemlélő számára, hogy ezek itt-honról nézve elsősorban jobboldali ideológiájú programoknak, hagyományoknak tűnő események a kinti kontextusban nem hordoznak sem politikai sem ideológiai attitűdöket.

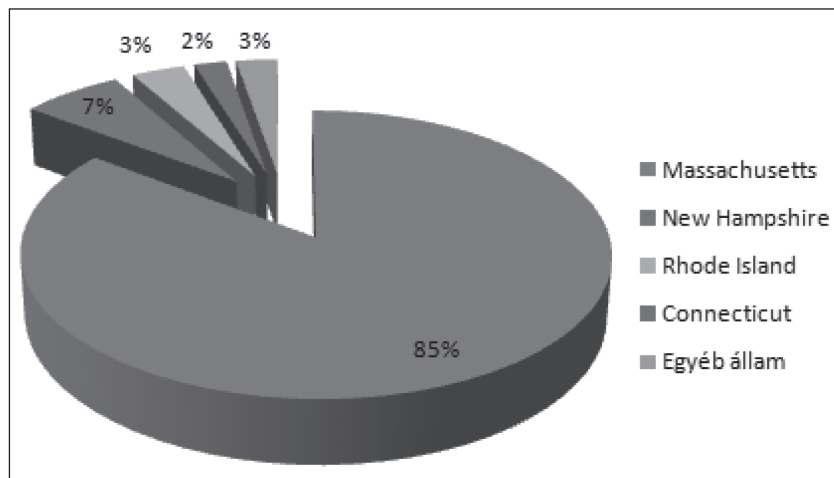
3.2. Online közösségi terek

3.2.1. Levelezőlisták

A kinti magyarság közösségi szerveződésének legfontosabb csatornáit az online levelezőlisták, esetünkben a Boston Hungarians Yahoo Group. A csoport aktivitását 2010 augusztusa és 2012 szeptembere között vizsgáltuk, a vizsgálat végeztékor a lista 529 tagot számlált, a levelezőlista karbantartásáért a Massachusettsi Magyar Egyesület (továbbiakban: MME) a felelős. A megfigyelt időszakban szinte napi aktivitásról beszélhetünk, az információáramlás pedig nem csak a Boston környéki eseményekkel kapcsolatban jelentős, a helyi magyar közösségek mellett más közösségek felhívásait is közvetíti. Az 1. ábrán a listatagok államok

²⁵ 1956-os forradalom után kivándoroltak csoportja. Ez egy viszonylag szűk és zárt közösség, mivel az évek során sokan hazatértek Magyarországra és mivel nem igazán vesznek részt közösségi programokon, nem integrálódnak más magyar csoportokba. Gyerekeik, unokáik azonban általában elérhetőek a Boskolásban.

²⁶ Az Életfa Együttes 1987-ben alapították magyar bevándorlók Amerikában született gyerekei. Zenei világukat a magyar népzene jellemzi.

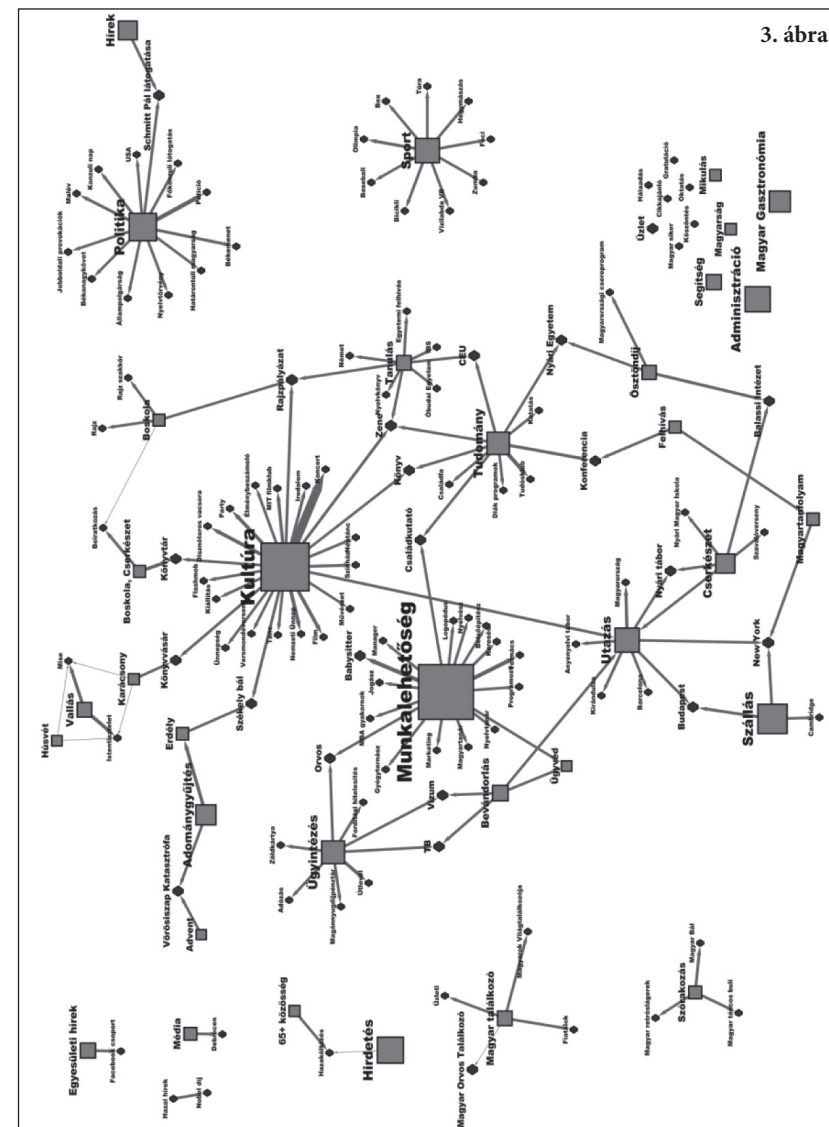
1. ábra.

szerint megoszlása található, a 2. ábrán a tematika szerinti gyakoriság, a 3. ábra pedig a levelezőlista témáinak a kapcsolathálóját mutatja, aminek készítésekor azt vizsgáltuk, hogy mely személyekhez jellemzően melyik témák tartoznak.

A lista alapján megállapítható, hogy az MME által szervezett programok a legnépszerűbbek, a leggyakrabban keresett foglalkozások pedig a magyarul beszélő babysitter, a magyarul beszélő ügyvéd vagy orvos, valamint a magyar-angol tolmács-fordító. Az ábrán látható, hogy a sporttal és politikával kapcsolatos hírek teljes mértékben elszigetelődnek a többi témától, ami a politika esetében igazolja az offline közösségekkel kapcsolatban megállapítottakat, mivel az számos vitát generál és negatív hatással van a közösségbe történő integrációra. A sporttal kapcsolatos aktivitás csupán az olimpia idején volt jelentős, tehát sem előtte sem utána nem kapott kiemelkedő figyelmet.

2. ábra.

Fő téma	Levelek Száma
Kultúra	376
Munkalehetőség	163
Politika	90
Cserkészlet	83
Szállás	81
Tudomány	72
Sport	64
Utazás	59
Adminisztráció	54
Hirdetés	48
Vallás	48
Ügyintézés	41
Adománygyűjtés	40
Magyar Gasztronómia	32
Egyesületi hírek	30
Boskola, Cserkészlet	28
Hírek	27
Ösztöndíj	26
Magyar találkozók	24
Bevándorlás	17

3. ábra.

A ki- és hazai költözéssel kapcsolatos kommunikáció szintén jelentős, a levelezőlista ebben az esetben egyfajta piacként funkcionált, ahol a keresleti és kínálati oldal egy kockázatoktól mentes bizalmi rendszerben jelenik meg.

3.2.2. Facebook csoport

A közösségi média által nyújtott kapcsolattartási lehetőségeket a massachusettsi magyarok is aktívan használják. 2011 decemberében létrehozták a Boston Hungarians facebook csoportot, aminek 2012 októberére már 161 tagja volt, a csoport növekedésének dinamikája az technológiai innovációk terjedési diffúziójával jól leírható.²⁷ A csoporttal kapcsolatban számos jellemző megfigyelhető: a látogatás szinte mindennapos, azonban a proaktivitás alacsony, a like sokkal gyakoribb jelenség, mint a kommentelés. A nemek szerint megoszlás több dimenzióban is vizsgálható: a legaktívabb tagok mind nők, a leggyakoribb témák pedig egyesületi eseményekkel, lakáskereséssel/kínálattal, valamint gasztronómiával kapcsolatosak. Ez alapján elmondható, hogy a nők a klasszikus nemi szerepeknek megfelelően a „családi tűzhely őrzői” és a közösségi élet szervezői. A politikai viták, majd a csoportban történő politizálás legitimitásával kapcsolatos összeütközések nagy port kavartak a csoport létrejöttékor, ezért a csoport létrehozója 2012 januárjában hivatalos közleményt adott ki a politizálással kapcsolatos policy-ről, miszerint a politikai témák egy bizonyos szint felett kizárhatóak, ahogyan az azokat postoló tagok is. A nemi szerepeket erősíti az is, hogy csupán egy kivétellel – aki a közleményt követően teljesen eltűnt az aktív tagok közül – a nők politikailag teljesen inaktívak a csoportban, míg a férfiakra jellemző, hogy politikával kapcsolatos témával jelennek meg a Facebook életében. A csoport üzenőfalán folyamatos az

²⁷ Fokasz Nikosz: Növekedési függvények, társadalmi diffúzió, társadalmi változás, Szociológiai Szemle, 2006/3, 19-51.

Az innovációs S görbe a technológiai innovációk diffúzióját mutatja, be. Röviden összefoglalva a felhasználók kezdetben kevesen vannak (újítók), majd hirtelen kezd el jelentős mértékben nőni a számuk, A terjedés egy idő után lelassul, tehát egyre kevesebben csatlakoznak a felhasználók táborához, végül pedig – legtöbb esetben – egy újabb innovatív eszköz veszi át a „régii” szerepét. A folyamat dinamikája nagyon hasonló a facebook-csoport esetében, mivel a csoport létrejöttékor nagyon kevés személy csatlakozott, majd azok száma hirtelen emelkedni kezdett, az utóbbi pár hónapban viszont csupán 1-1 újonnan csatlakozó tag látható a csoportban. A csoport tagságának száma ugyan lassan, de jelenleg is nő, azonban csakúgy, mint a már említett technológiai innovációknál, nagy valószínűséggel ezt a kapcsolatépítési formát is le fogja váltani egy újabb, korszerűbb megoldás. Az innováció terjedésével foglalkozó társadalomtudósok arra tesznek kísérletet, hogy a növekedési függvények alkalmazását kiterjesszék a társadalomtudományok területére is.

információcsere, de egyre többen használják reklámfelületként, ami leginkább olyan tagokra jellemző, akik lokalitás vagy identitás alapján nem tartoznak a helyi közösséghez.

Az itt bemutatottak alapján megállapítható, hogy a bostoni magyarok közössége mind offline, mind online módon aktív közösségi életet él, aminek legfőbb célja a magyarság és a magyarsághoz fűződő tradíciók és hagyományok fenntartása és továbbadása, ami ebben a formában egyértelműen csoportkohéziós erővel bír. Így a frissen kivándoroltak számára döntő jelentőségű a csoportba történő integráció, amennyiben aktívan kívánják ápolni magyarságukat, de talán még fontosabb, hogy egy olyan szociális hálót szeretnének maguk köré, amely minden területen biztonságot képes nyújtani egy számukra új és bizonytalan világban.

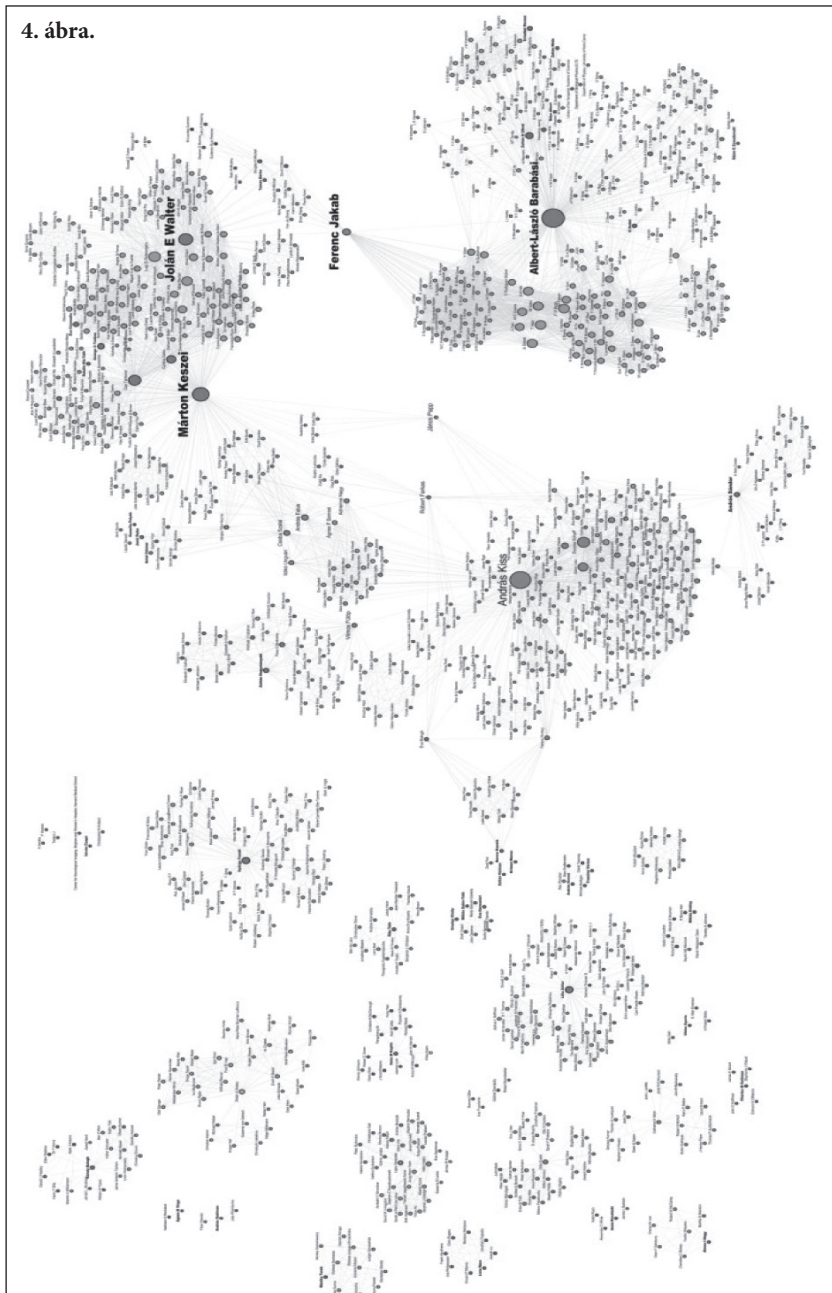
3.3. Tudományos és üzleti kapcsolatok

3.3.1. Tudományos Közösség

A massachusettsi magyar közösség legnagyobb részét a tudományos szféra képviselői teszik ki, akik az állam olyan jelentős egyetemén vannak jelen, mint a Harvard University, Northeastern University, Massachusetts Institute of Technology (MIT) vagy a University of Massachusetts. Jellemző, hogy a legtöbben ösztöndíjjal érkeznek, tehát kezdetben nem végleges kiköltözési szándékkal. A fiatalok többsége nem is szeretne hosszú távon az Államokban maradni – elsődleges célállomásnak európai országokat jelöltek meg – a kinti ösztöndíj kapcsolatépítési lehetőség a tudományos közegben, amit később helytől függetlenül kamatoztatni tudnak. Az idősebb, elismert tudósok közül a legtöbben egészségügyi területen dolgoznak, akik hírnevüket már kint szerezték. A kinti magyarok ezen csoportja saját szervezettel rendelkezik, ami a korábban már említett Amerikai Magyar Orvosok Szövetségének New Englandi részlege (HMAA), ahol a tagok jelentős része magyar egyetemen tanult, ami fontos szerepet játszik a hazai orvos közösséggel való kapcsolatépítésben. (4. ábra)

Fontos magyar kutatói csomópont a Barabási-Albert László által vezetett Komplex Hálózatkutató Központ a Northeastern University-n, ami számos természettudománnyal foglalkozó fiatal kutatót vonz elsősorban Budapestről és Erdélyből.

4. ábra.

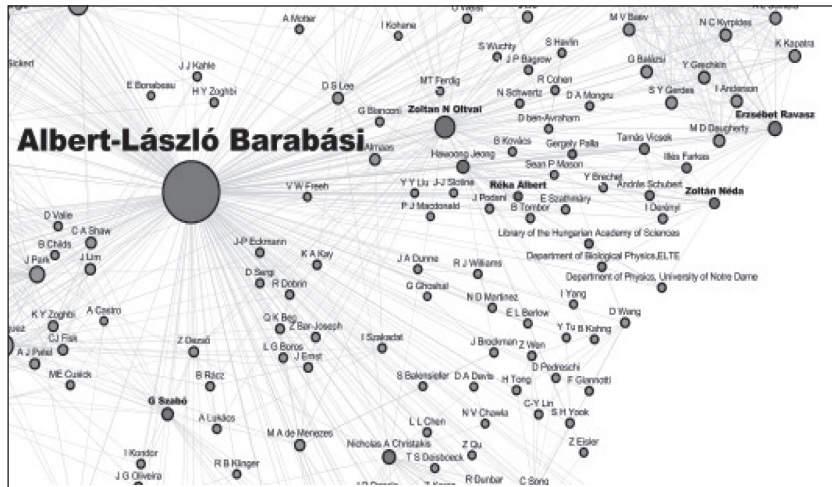

A természettudományos és egészségügyi kutatások mellett a mérnöki területen elérhető ösztöndíjak is sok fiatalnak nyújtanak előrelépési lehetőséget. A legjelentősebb fogadóegyetem ezen a területen az MIT, azonban az ő esetükben nem a tudományos fokozatszerzés az elsődleges. Az MIT-n tanulók/dolgozók közössége hozta létre a mai Boston Hungarians Levelezőlistának, valamint hozzájuk köthető a Tudósok Klubja is.

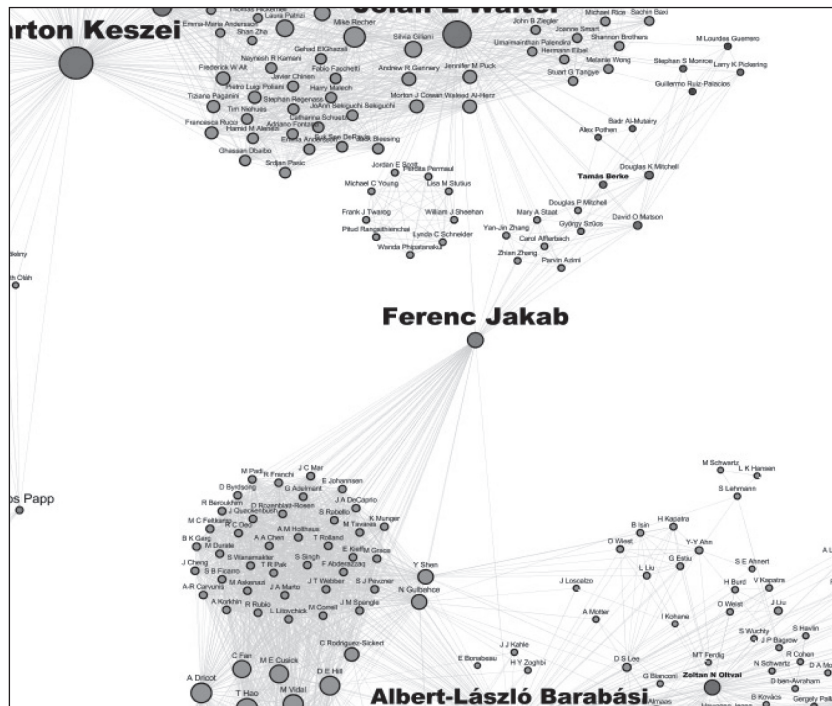
A hálózatkutatói módszereket előszeretettel használja a tudományos szféra önmaga feltérképezésére, így tettünk mi is a kutatás folyamán. A kutatók, egyetemek, kutatócsoportok közötti kapcsolatokat a területen gyakran használt együtt-publikálás alapján vizsgáltuk meg, aminek során teljes képet kaptunk a kívül élő kutatók egymás közötti kapcsolatáról, de láthatóvá váltak a hazai kutatókkal való viszonyok is. Az adatok összegyűjtéséhez a korábban már említett PubMed, Google Scholar és az egyetemek honlapjain elérhető publikációk nyilvános és online adatbázisait használtuk fel. Az együtt-publikálási kapcsolatrendszer vizsgálata egy tudományos csoport feltérképezésére nem új keletű dolog, elég csak az *Erdős-számot* említeni²⁸, aminek felhasználásával nyilvánvalóvá vált, hogy mennyire szűk és homogén csoport a matematikusoké, hiszen minél több kutató rendelkezik kicsi Erdős-számmal, annál többen működnek együtt és ismerik egymást. Tehát elmondható, hogy az együttműködés vizsgálata képes bemutatni egy csoport zártágát, homogenitását, valamint más csoportokkal történő együttműködését.

Az Együttműködés hálózat ábráján a vastag betűkkel jelzett személyek Massachusetts állambeli kutatók, a pontok színe pedig azt mutatja, hogy egyes személyek milyen államban tevékenykednek (4. ábra). Az ábra alapján egyértelműen látszik, hogy a tudományos szféra képviselői nagyrészt orvosok, akik az ábra alapján erős kapcsolatban állnak az itthoniakkal. (5. ábra) Előrelátható módon az együttműködési kapcsolatok nagyrészt intézményeken/kutatócsoportokon belül történnek,

²⁸ A szám hagyományosan azt mutatta meg, egy kutató milyen „távolságra” van Erdős Pál matematikustól. Ebben a rendszerben Erdős Pál *erdős száma* 0, a vele közösen publikáló kutatóké 1, 2 azoké (tehát 2 lépés távolságra van Erdős Páltól), akik publikáltak már valakivel, aki publikált Erdőssel, azaz *erdős-száma* 1, és így tovább. <http://www.oakland.edu/enp/>

5. ábra.

6. ábra.

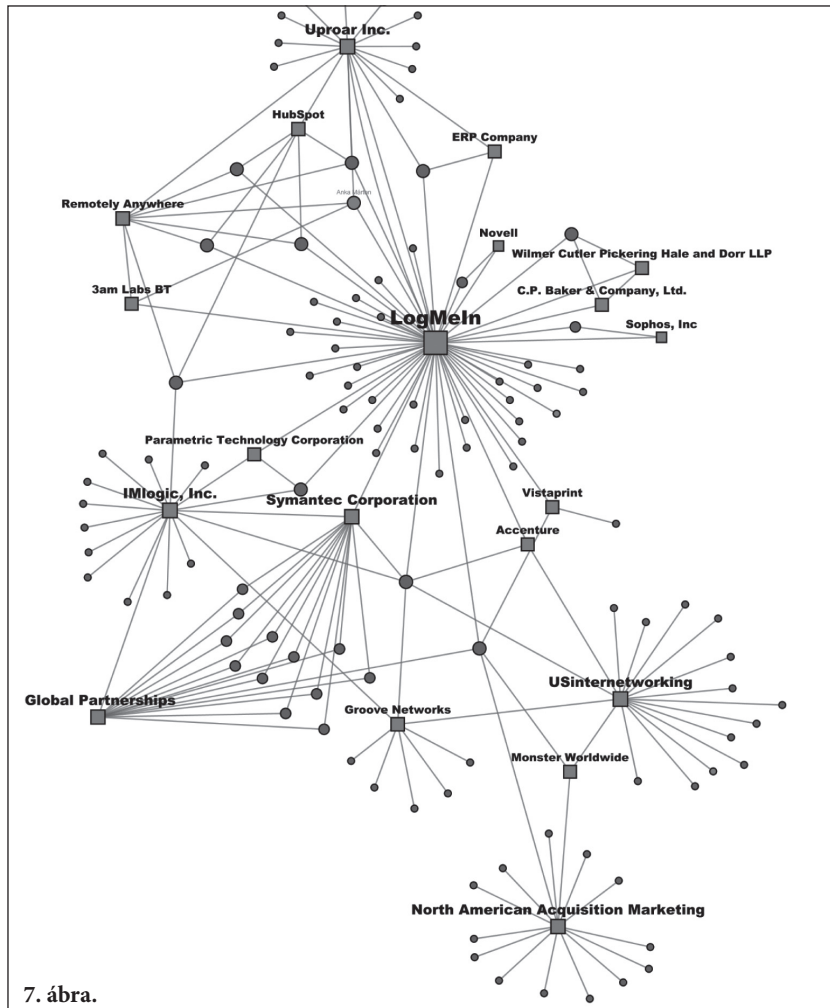
azonban láthatunk példát diszciplinán belüli-intézményen kívüli, valamint interdiszciplináris együttműködésre is.

A legfontosabb személyek közé tartozik Barabási Albert-László, aki az általa létrehozott Komplex Hálózatkutató Csoporton kívül számos – Harvard Medical School-ban, ELTE Biofizikai Tanszéken, stb. dolgozókkal – publikált együtt. Az orvosi szférában több olyan személy is található, aki vagy magját képezi a csoportnak és számos publikációs kapcsolattal rendelkezik, vagy pedig hidat képez két csoport között. Hídnak azt a személyt nevezzük, aki összekötőként jelenik meg kettő vagy több csoport között, nélküle a csoportok között nem lenne kapcsolat. Az előbbire több magyar példa is van (Jolán E. Walter és Keszeyi Márton,) akik a Harvard Medical School kutatói, az utóbbira pedig Jakab Ferenc, mivel ő az összekötő kapocs a Harvard Medical School és a Barabási féle kutatócsoport között. (6. ábra) A Harvard Medical School-hoz tartozó jelentős magyar kutatók még Nagymányoki Zoltán, Baffy György valamint Frenzl György.

3.3.2. Üzleti szféra

Amennyire átlátható és viszonylag könnyen elemezhető a massachusettsi magyar kutatói szféra, annyira nehéz releváns adatokat találni a kinti üzleti szféra magyar képviselőiről. Ez a csoport láthatatlan marad nem csak számunkra, de a kinti magyarok számára is, mivel a közösségi kommunikáció elemzése során sem találtunk rájuk utaló említéseket. A kinti magyar cégek közös jellemzője, hogy elsősorban IT újdonságokkal, fejlesztésekkel foglalkoznak és a munkatársak jelentős része Magyarországról érkezik. A közösségi életbe történő bekapcsolódás hiánya érthető, mivel a munkatársak általában kétlaki életet élnek, családjukat nem viszik magukkal az Államokba. Tehát az ő esetükben a kinti-lét elsősorban munkacélú, nem tervezik a kiköltözést és így nem is integrálódnak a kinti magyarok csoportjába, kinti kapcsolataik elsősorban az üzleti szférára korlátozódnak.

A kinti üzleti élet legsikeresebb magyar képviselője Anka Márton, akinek 2003-ban alapított cége a LogMeIn IT területen mára már világhírűvé vált. Az üzletemberek és cégek kapcsolathálóját bemutató ábrán (7. ábra) a cégek neveit, valamint Anka Márton hálózatban be-

7. ábra.

töltött pozícióját tüntették fel. Az ábra alapján áthatóvá válik, hogy az üzleti szférában kevés magyar származású vezető van, hólabda módszerünkkel (ld.: módszertan) csupán 3 embert sikerült detektálni az üzleti vezetők kapcsolati rendszerében. Az IT területen kívül megtalálhatók még kisebb magyar cégek, azonban azok nem kapcsolódnak szorosan a legfelsőbb üzleti szférához.

3.4. Sajtóelemzés

Az államokban élő magyarok hazai eseményekről alkotott képét hatékonyan tudja befolyásolni a kinti sajtó interpretációja, ezért kutatásunk folyamán minden számunkra online módon elérhető cikket összegyűjtöttünk, hogy lássuk, mit és hogyan közvetít az amerikai sajtó Magyarországról.

A leggazdagabb adatforrásnak a *The Wall Street Journal* (<http://online.wsj.com>) online archívuma bizonyult, ahol 2010 januárja és 2012 szeptembere között 299 magyar vonatkozású cikk jelent meg, de kisebb számban jelentek meg hírek a *The Boston Globe* (articles.boston.com), a *Boston Review* (www.bostonreview.net), a *The New York Times* (www.nytimes.com) valamint a kinti *Metro* (metro.us) újság online oldalán is. Az online cikkeket összegyűjtve készítettünk egy adatbázist, aminek segítségével képesek voltunk vizualizálni a kapcsolatokat a médiumok és adatforrások, a médiumok és kiemelkedő témák, a források és pártok valamint a közszereplők és témák között. Azokon az ábrákon, amiken a kötések vastagsága eltérő, az az adott kapcsolat gyakoriságát mutatja.

3.4.1. Médiumok és források

Az online tartalmak legtöbbször valamilyen előzetes forrásra támaszkodnak, ezért megvizsgáltuk, melyek állnak a leggyakrabban a tartalmak háttérében. Várható módon az online újságok papír alapú megfelelője volt a leggyakoribb forrás, a legkiterjedtebb hatást az *Associated Press* fejtette ki az online tartalmakra, érdekesség pedig, hogy egyetlen magyar forrásként megjelent az origo.hu, tehát hazai oldalról is vettek át tartalmakat.

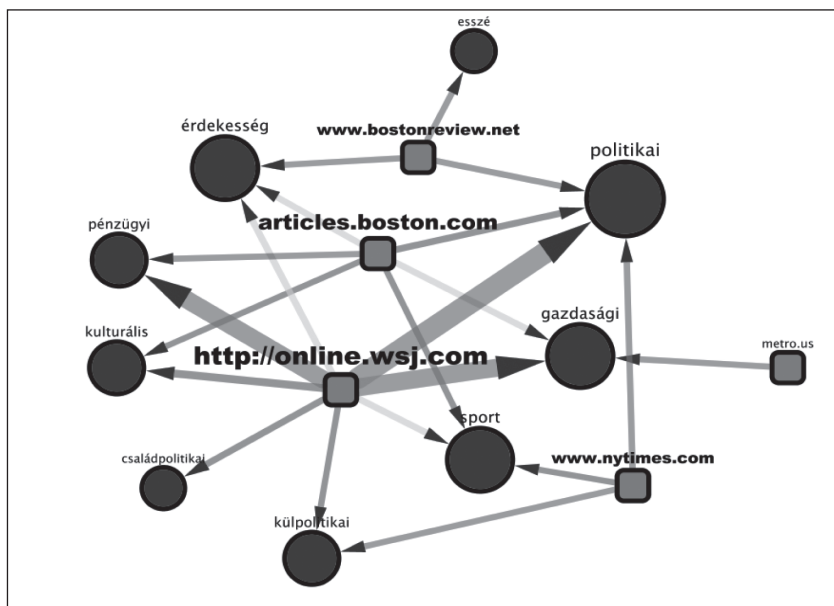
3.4.2. Médiumok és témák (8. ábra)

A kinti sajtóban a legtöbbet említett témák Magyarországgal kapcsolatban politikai, gazdasági, pénzügyi vonatkozásúak voltak, de kiemelkedő figyelmet kaptak még a sporttal és a kulturális eseményekkel kapcsolatos tartalmak is. Jellemző volt, hogy az első három téma rendszerint negatív, a kulturális témák semleges, a sporttal kapcsolatosak pedig pozitív megítélésel szerepeltek a vizsgált időszakban. A sporthírekkel kapcsolatos pozitív hírek a magyar sportolók sikeres

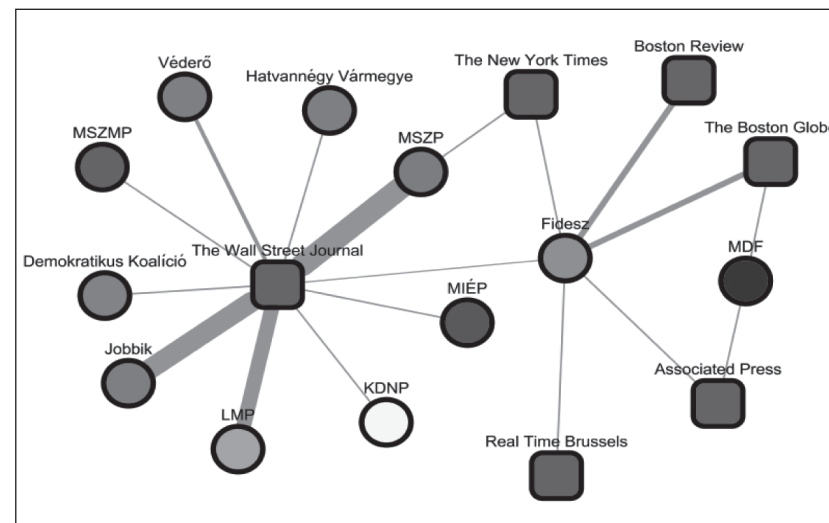
olimpiai szereplésének köszönhetőek, a kulturális témák semlegessége pedig abból fakad, hogy azokról mindig viszonylag objektív, értéktelen leírások születtek. A politikai, gazdasági és pénzügyi tartalmú cikkek jellemzően már magukba foglalják az újságíró az állásfoglalását és lehetséges kritikáját is. Az eredmények tehát azt mutatják, hogy a kinti sajtó jellemzően negatív színben tünteti fel a hazánkban történő gazdasági-politikai változásokat.

3.4.3. Források és pártok (9. ábra)

Mivel egyértelművé vált a politikai hírek dominanciája, górcső alá vettük a magyarországi politikai pártok és a források közötti kapcsolatokat. Mivel a *The Wall Street Journal* volt a megjelent cikkek legjelentősebb forrása, nem meglepő, hogy – az MDF kivételével – minden párt kapcsán forrásként szerepelt. A politikai pártok oldaláról tekintve a Fidesz, mint kormánypárt az összes forrásban megjelent, azonban a legtöbb tartalom az MSZP-hez, az LMP-hez és a Jobbikhoz volt köthető.

8. ábra.

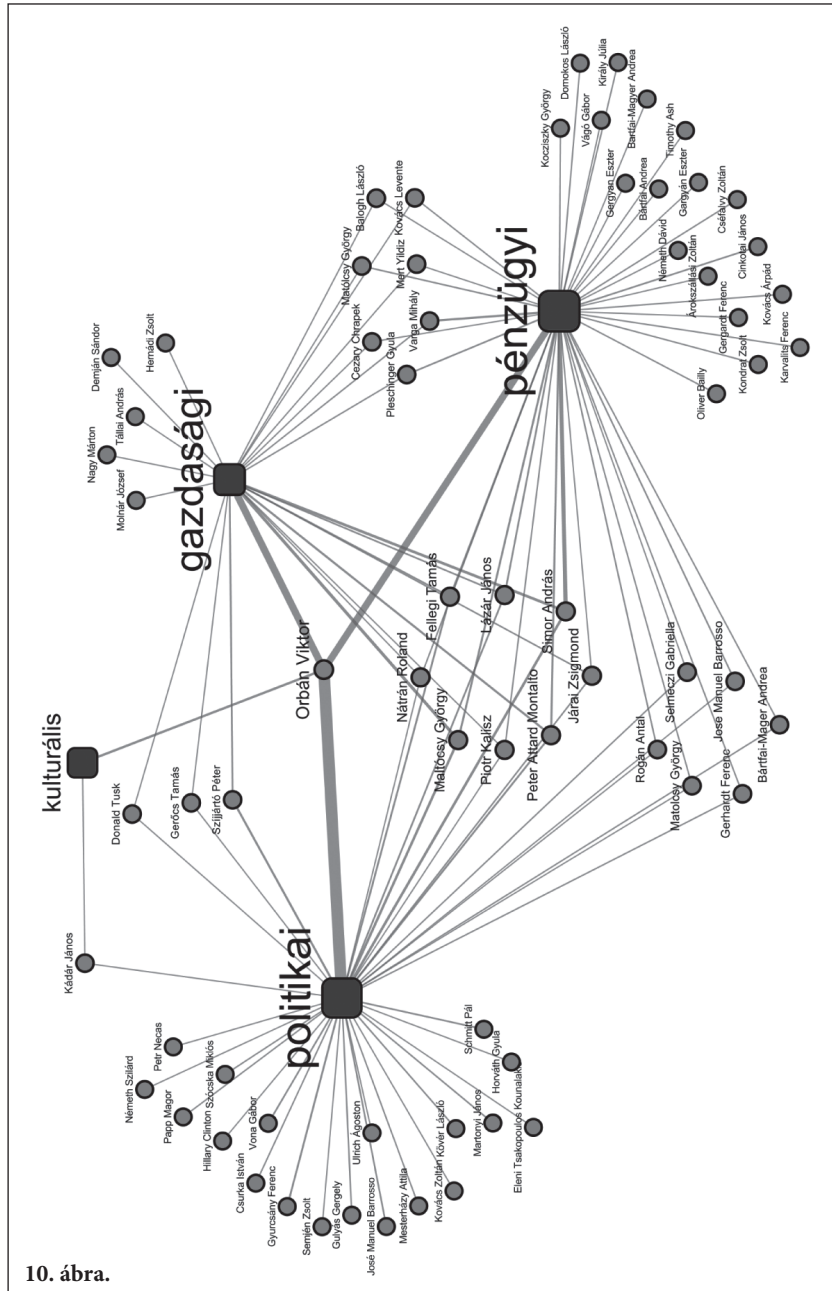

9. ábra.

3.4.4. Közszerelők és témák (10. ábra)

Jelen esetben a legjelentősebb témák és a hozzájuk köthető közszerelők kapcsolathálózatát készítettük el. Várható volt, hogy bizonyos személyek több témához is tartoznak, legtöbb esetben a politikai és gazdasági tartalmú cikkek esetén, de a gazdasági-pénzügyi és pénzügyi-politikai témák kapcsán említett szereplők között is jelentős volt az átfedés. Orbán Viktor azonban az egyetlen olyan közszerelő, akit minden témakör kapcsán említett a sajtó (kulturális is), hármas átfedésről pedig hat magyar és két külföldi személy esetében beszélhetünk.

A kutatás folyamán hangsúlyt fektettünk arra is, hogy a kommentelőket figyelemmel kísérjük, az eredmények szerint a magyarországi híreknek aktív követői bázisa van. Az online vitákat olvasva azonban az is egyértelművé vált, hogy a sajtó által alkotott képet erősen befolyásolják az itthoniakkal fenntartott állandó kapcsolatok, azt a fontos kérdést pedig nem tudtuk megvizsgálni, hogy a kinti magyarok milyen hazai online tartalmakat, milyen gyakorisággal olvasnak.

10. ábra.

4. Összegzés

Jelen kutatás a Massachusetts államban élő magyar diaszpóra vizsgálatán keresztül kívánta bemutatni, hogy a hálózatkutatási módszerek segítségével milyen típusú plusz információ szerezhető meg egy migráns közösség kutatása folyamán. A klasszikus kérdőíves és interjú vizsgálat mellett az online módon elérhető adatok összegyűjtése és elemzése azokat a kapcsolatokat is láthatóvá tette, amik máshogy rejtve maradnának.

A kutatás folytatásához a minta kibővítése szükséges, ideális esetben a teljes amerikai magyar diaszpóra kapcsolatrendszerének feltérképezését kellene megcélozni. Ennek folyamán a klasszikus kérdőíves és interjú módszerek háttérbe szorulnának, elsősorban hálózati megközelítéssel folya a kutatás. A módszerrel elsősorban a kinti magyarok üzleti és szakmai kapcsolatait lehetne górcső alá venni, de láthatóvá válnának a globálisabb, lokalitástól már független kapcsolatok is. A vizsgálat nyomán komplexebb képet kapnánk arról, hogy hol vannak még magyar „csomópontok” az USA-ban és azok milyen csatornákon milyen típusú kapcsolatokat tartanak fenn egymással. A kapcsolatok feltérképezése segítene megérteni, hogy a hazájuktól távol élő magyarok identitásörzésében milyen szerepet kapnak ezek a kapcsolatok.